

Vård- och omsorgsförvaltningen
Christina Våleman

2024-12-03

Dnr VÄN 2024-431
Dnr KS 2024-179

Vård- och äldreomsorgsnämnden

Motion (V) - Ett äldreboende för en språklig minoritet ett äldreboende med teckenspråkig miljö, svar

Förslag till vård- och äldreomsorgsnämndens beslut

1. Vård- och omsorgsförvaltningens förslag till beslut tillstyrks.

Förslag till kommunstyrelsens beslut

1. Vård- och omsorgsförvaltningens förslag till beslut tillstyrks.

Förslag till kommunfullmäktiges beslut

1. Motionen avslås med hänvisning till att underlaget är för litet men att döva kan erbjudas boende på samma enhet vid ledig plats.

Ärende

Vänsterpartiet har i en motion föreslagit att Vård- och omsorgsförvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheterna att inrätta en avdelning för döva, teckenspråkiga personer på ett äldreboende samt en mötesplats i anslutning.

Av utredningen framgår att det i Linköpings kommun inte finns tillräckligt underlag för en sådan permanent lösning, men att vid beslut om boende för döva personer, kan plats erbjudas i samma verksamhet, om behoven överensstämmer och plats blir ledig.

Vård- och omsorgsförvaltningen föreslår att motionen avslås med hänvisning till att underlaget är för litet men att döva kan erbjudas boende på samma enhet vid ledig plats.

Vård- och äldreomsorgsförvaltningen föreslår vård- och äldreomsorgsnämnden att tillstyrka förslaget inför kommunstyrelsens beredning till kommunfullmäktiges beslut.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse – Ett äldreboende för en språklig minoritet, ett äldreboende med teckenspråkig miljö (V) – svar på motion, 2024-12-03

Bilaga: Motion (V) Ett äldreboende med teckenspråkig miljö

Bakgrund

I en motion föreslår Vänsterpartiet att Vård- och omsorgsförvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheterna att kommunen inrättar en avdelning för döva på ett vårdboende eller trygghetsboende, samt tillskapar en mötesplats för teckenspråkiga äldre i anslutning till boendet.

Vänsterpartiet anger som skäl för sin motion att teckenspråkiga äldre har en särskilt utsatt situation. Idag när en teckenspråkig äldre i Linköpings kommun behöver plats på ett trygghetsboende eller vårdboende tas inte hänsyn till personens språkliga behov. Den äldre placeras där det finns plats utan hänsyn till personens möjlighet, eller icke möjlighet, att kommunicera med grannar och personal på boendet. Risken för ensamhet och utanförskap för den teckenspråkiga äldre är stor och det är just detta som dessa äldre på boenden i Linköping vittnar om.

Utredning

Enligt uppgifter från Sveriges dövas riksförbund lider 0,1%, alltså 1 promille, av Sveriges befolkning, av dövhet. För Linköpings del, för befolkningen över 65 år, motsvarar det ca 30 personer. Samma andel av personer med äldreboendebeslut i Linköping motsvarar 2 personer.

Lagstiftning

Språklag (2009:600) I denna lag finns bestämmelser om svenska språket, de nationella minoritetsspråken och det svenska teckenspråket. Lagen innehåller även bestämmelser om det allmännas ansvar för att den enskilde ges tillgång till språk. Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket. Den som är döv eller hörselskadad och den som av andra skäl har behov av teckenspråk ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket.

Diskrimineringslag (2008:567) Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett bland annat funktionsnedsättning. Med direkt diskriminering menas att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation. Indirekt diskriminering avser att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer med till exempel funktionsnedsättningen dövhet.

Avdelning Myndighet

I Linköpings kommun på avdelning Myndighet finns inte någon statistik över hur många personer med dövhet som söker eller har insatser, men enligt uppgift från avdelningen så förekommer det ibland. I utförandet av insatser så är det ofta bekymmer med just bristen på teckenspråkskunnig personal, men

enligt uppgift från enhetssamordnare så har det fungerat för vissa ändå med andra typer av hjälpmedel och kommunikationsstöd. Det finns också exempel på ärenden med döva personer där det är problematiskt att få till insatser trots att behovet är stort. Ett exempel är en boende på ett trygghetsboende där det inte fungerar alls och hen kan inte utnyttja det som erbjuds på ett trygghetsboende. Det är även problem med att få till hemtjänstinsatserna på ett bra sätt.

Sveriges dövas riksförbunds synpunkt

Ur remissvar för förslag om Äldreomsorgslag: En viktig förutsättning för trygghet och delaktighet är att få information på teckenspråk, vad som sker i omvärlden och sin närhet, även vid akuta situationer. För många äldre döva som står inför behovet av att flytta till ett äldreboende är det ofta andra som har tagit beslut åt den det gäller. Det har till exempel uppstått en akut situation och vid vårdplaneringsmöte har det många gånger missats att beställa teckenspråkstolk. Ansvaret överläts till anhöriga, att ta ansvar för situationen och många gånger medför det till felaktiga beslut tas, på grund av att äldre döva inte tillåts vara delaktiga i beslutsprocessen. Det är inte alltid självklart att äldre döva vill att deras anhöriga ska veta allt. En viktig aspekt att ha i åtanke är rätten till integritet, för äldre döva tas den rätten bort, då det förväntas att anhöriga ska ta ett ansvar som äldre döva inte vill ha.

Dövteamet

Dövteamet är till för den som bor i Östergötland, är över 18 år, döv och teckenspråkig. Även som är anhörig eller om man träffar döva personer kan man få stöd av Dövteamet.

Exempel på stöd:

- Rådgivning och information
- Hjälp i kontakten med myndigheter
- Hjälp med att fylla i blanketter
- Hjälp att översätta texter till teckenspråk
- Samtal på teckenspråk

Linköpings kommun driver Dövteamet tillsammans med Region Östergötland och Norrköpings kommun.

Deras bild är att det finns 5–6 stycken döva personer i Linköping som snart kan vara i behov av äldreboende, plus några ytterligare där behov kan uppstå inom några få år.

Linköpings Dövas Förening

Linköpings Dövas Förening är en lokal förening som sorterar under Sveriges Dövas Riksförbund. Föreningen är för alla döva och personer som använder svenskt teckenspråk. I en artikel från 2018 uppges att föreningen anordnar många olika aktiviteter för sina medlemmar, som är i olika åldrar. Exempel på aktiviteter var cafésamkväm, idrott och friskvård. Föreningen får bidrag från kommunen och finns på Fontänen.

I andra kommuner

I Hökarängen startade Stockholms stad 2010 en enhet för döva, med nio platser. Platserna förblev tomma. Istället blev det ett projekt med teckenspråkig personal på ett icke biståndsbedömt seniorboende med 35 lägenheter. Det fanns inte tillräckligt många seniorer som ville flytta dit så platserna uppläts även till yngre.

I Örebro 2019 öppnades Karlslundsgården, som är ett boende med nio enheter. En enhet, med 8–9 platser, har inriktning teckenspråk.

I Uppsala finns en äldrevägledare som är teckenspråkig.

Göteborgs stad erbjuder teckenspråkig hemtjänst. Den hemtjänstpersonalen utgår från Åkerhus vård- och omsorgsboende. Det är ett boende med 100 platser varav tio är för döva.

I Malmö stad finns Lindängelund som är ett vanligt äldreboende, som dessutom erbjuder platser till döva och dövblinda teckenspråkiga äldre. En del av personalen är teckenspråkiga och har kunskap om döva/dövblindas historia, kultur och livsvillkor.

Tidigare i Linköpings kommun

Under första delen av 2000-talet gjordes en satsning i Linköping för de döva som då var i behov av boende. På Aspens servicehus erbjöds lägenheter till döva och kompetenssatsning med teckenspråk gjordes för befintlig personal där. Efter att dessa personer av olika skäl inte längre bodde kvar på Aspen har det endast funnits enstaka döva personer i behov av boende samtidigt.

Bedömning

Utifrån vad som framkommer i utredningen är det mycket tveksamt om det finns tillräckligt underlag i Linköpings kommun för en enhet/avdelning förbehållen för teckenspråkiga döva. De kommuner som har det, har ett större befolkningsunderlag, eller som Örebro som har en tradition med att många döva och teckenspråkiga är bosatta där.

Dock är problematiken viktig att ta på allvar. Ett sätt att förbättra situationen för döva, teckenspråkiga äldre kan vara att kompetensen hos biståndsbedömare

säkerställs om hur man kan gå tillväga med teckenspråkstolk och på vilket sätt stöd kan ges från Dövteamet. Det behöver göras tydligt i utredningar och beställningar på vilket sätt behov av kommunikation, socialt sammanhang och aktiviteter kan tillgodoses för den döva. Verksamheter behöver i sin tur få ökad kunskap om på vilket sätt de ska stötta den döva, teckenspråkiga äldre och var det finns teckenspråkiga sammanhang som man till exempel kan ledsaga till. En större kunskap om dövas kultur och livsvillkor behöver alla som möter den döva äldre få.

Enligt vad som framkommer kan det i en nära framtid bli flera döva personer som har boendebehov. En strukturerad åtgärd kan vara att dessa personer erbjuds att få sina beslut om boende verkställda i samma verksamhet, om det stämmer med behoven och plats blir ledig.

Ekonomiska konsekvenser

Medel för kompetenssatsning för biståndsbedömare kan behöva tillskjutas. En exakt kostnadsberäkning är i dagsläget svår att göra men torde inte medföra så höga kostnader.

Kommunala mål

Lättillgänglig, god och jämlik välfärd

I Linköping är välfärdsuppdraget överordnat. Alla Linköpingsbor kan känna sig trygga i att det finns en väl fungerande välfärd i livets alla skeenden. Kommunalt finansierade tjänster är effektiva och har kvalitet. Linköpings kommun är bra på service. Vård, omsorg och socialtjänst finns nära Linköpingsborna. Inom vård och omsorg finns det flera alternativ som Linköpingsborna själv väljer mellan. Till exempel finns det inom hemtjänsten möjlighet att välja bort utförare och det finns fortsatta möjligheter att byta äldreboende. Äldre har också möjlighet att bo kvar hemma längre och det finns ett aktivt arbete för att minska och bryta ofrivillig ensamhet bland äldre. Det är ordning och reda i äldreomsorgen. Linköpingsborna kan räkna med en likvärdig vård och omsorg med kvalitet, oavsett utförare.

[Länk till kommunfullmäktiges övergripande mål](#)

Jämställdhet

Förslaget till beslut påverkar inte män och kvinnor på olika sätt. Både män och kvinnor erbjuds verkställande av boendebeslut med samma villkor.

Samråd

Samråd har skett med Linköpings Dövas Förening och Hörselskadades förening i Linköping och de har inte något att invända mot förslaget.

**Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om
medbestämmande i arbetslivet**

MBL-information eller förhandling är inte påkallad.

Kommunledningsförvaltningen

Vård- och omsorgsförvaltningen

Paul Håkansson

Sonja Erlandsson

Beslutet skickas till:
Motionären